

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/sledztwa-i-lustracja/sciganie-zbrodni-przeciwko-nar/sledztwa-1/oddzialowa-komisja-w-bialymstoku/31517,Sledztwa-w-toku.html>
03.03.2026, 03:49

Śledztwa w toku

Zbrodnie komunistyczne

1. Śledztwo w sprawie internowań i pozbawienia wolności w obozach w ZSRR obywateli polskich z terenu województwa białostockiego dokonanych w latach 1944-1945 przez funkcjonariuszy NKWD i UB (S 44/02/Zk). Przedmiotem postępowania są przestępstwa popełnione na terenie byłego województwa białostockiego wobec obywateli polskich podejrzewanych o współpracę z organizacjami niepodległościowymi lub nieprzychylny stosunek do nowych władz komunistycznych w latach 1944-1945 r. Przestępstw tych dopuszczali się sowieckie władze wojskowe przy udziale funkcjonariusze UB. Osoby zatrzymane bez orzeczeń sądowych i prokuratorskich były wywożone do obozów jenieckich w ZSRR umiejscowionych w: Ostaszkowie, Riazaniu, Borowiczach, Stalinogorsku. Organy radzieckie określały uwięzionych jako internowanych. Łączna liczba Polaków tak pozbawionych wolności liczba wynosiła ponad 20 tysięcy osób. Funkcjonariusze ZSRR prowadzili wobec internowanych czynności śledcze zmierzające do ustalenia ich antyradzieckiej działalności lub innej mogącej stanowić zagrożenie dla komunistycznych władz polskich. Internowani w obozach przebywali w warunkach zagrażających ich życiu, a nadto byli zmuszani do wykonywania ciężkiej pracy np. w kopalniach węgla. Podczas śledztwa dotychczas przesłuchano ponad 700 świadków – pokrzywdzonych. Dokumentację aktową śledztwa, poza zeznaniami, tworzą archiwalia uzyskane z Centralnego Archiwum Wojskowego posiadającego w swoich zasobach kopie radzieckich spraw osób internowanych, a nadto kopie dokumentów z archiwów państwowych dotyczące powrotu internowanych do kraju. W aktach śledztwa zgromadzono materiały pozyskane po przeprowadzonych oględzinach akt Sądów Wojewódzkich i Okręgowych w Białymstoku, Łomży, Suwałkach i Ostrołęce, w sprawach o uzyskanie suwałowania w związku z uwięzieniem ZSRR w 1944 r. i latach następnych. Do chwili obecnej przeprowadzono oględziny 322 takich postępowań. Istotne dokumenty pozyskano w wyniku oględzin akt Sądów Grodzkich i Powiatowych w Białymstoku, Suwałkach i Łomży o uznaniu za zmarłych osób internowanych z d. województwa białostockiego do ZSRR. Podejmowane czynności w śledztwie mają na celu przede wszystkim ustalenie rozmiaru krzywd jakich doznali mieszkańcy białostockiej pozbawieni wolności w radzieckich obozach po 1944 r.

Czynności w ostatnim okresie śledztwa skupiły się na kwerendach prowadzonych w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, gdzie dokonano przeglądu zespołu akt repatriacyjnych oznaczonego nr 2267. W wyniku tych działań pozyskano kopie i zdjęcia wyselekcjonowane z przeglądu 125 tomów akt, zawierających kilkusetstronicowe zbiory materiałów. Otrzymana dokumentacja zawiera m.in. dane obywateli polskich, które powróciły do kraju w 1946 r. z obozów pracy w ZSRR, wśród których odnaleziono osoby zabrane z województwa białostockiego w 1944 i 1945 r. Najistotniejszym elementem poddanym kwerendzie archiwaliów są ankiety, zawierające szczegółowe dane personalne poszczególnych osób, daty i przyczyny ich wywiezienia z kraju oraz wskazanie miejsc, w których byli więzieni.

Zbrodnie nazistowskie

1. Śledztwo w sprawie niemieckich zbrodni wojennych i przeciwko ludzkości popełnionych w okresie 1943 - 1944 na terenie powiatu ostrołęckiego przez funkcjonariuszy okupacyjnych władz III Rzeszy z posterunku żandarmerii niemieckiej w Dąbrowach, polegających na zabójstwach osób

spośród ludności terenu okupowanego, bezprawnym pozbawieniu wolności i innych (S 44.2025.Zn).

Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2025 r. prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko narodowi Polskiemu w Białymstoku podjął z zawieszenia wszczęte 23 marca 1971 r. i zawieszone 3 lutego 1974 r. śledztwo byłej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku. Planowane jest przeprowadzenie szeregu czynności dowodowych i procesowych zmierzających do uzupełnienia dotychczas zgromadzonego materiału dowodowego. W celu wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności zdarzeń należy uzyskać, w drodze międzynarodowej pomocy prawnej, decyzje procesową strony niemieckiej kończącej postępowanie po przekazaniu w latach 70-tych materiałów zgromadzonych przez była Komisję, przez prokuraturę w Lunebergu. Zweryfikować dane świadków, stron następnych i informacje o zgonach. Przeprowadzić przesłuchania wytypowanych świadków – stron następnych dla zmarłych pokrzywdzonych oraz kwerendy w celu ujawnienia materiałów archiwalnych związanych z przedmiotem śledztwa.

[Następny Strona](#)